

Ouder worden naar Gods beeld

Marijke Harmanny

Ouderen zijn van grote waarde in Gods ogen. In dit artikel wil ik drie lijnen schetsen waarin we zien hoe de Bijbel schrijft over ouder worden: ouderen dragen net als jonge mensen Gods beeld, ze hebben heel eigen taken van God gekregen, en de Bijbel roept de jongere generaties op respect en zorg voor ouderen te tonen. Als illustratie wil ik beginnen met een mooi voorbeeld van een oude vrouw die leefde naar Gods beeld: Hanna in de tempel.

gemakkelijk te herkennen. Handen of benen gaan trillen, tanden vallen uit,

ogen vallen in en stem en zintuigen worden minder

hebben! Toch leefde Hanna op haar hoge leeftijd dicht bij God. Zij diende God dag en nacht in de tempel met vasten en bidden, en ze was profetes. Ze gaf Gods woord, de verhalen en beloften uit de Schriften, door aan de jongere generatie. En Hanna kreeg op haar oude dag het mooiste geschenk van haar leven. Zij mocht Gods belofte zien uitkomen: ze ontmoette de redder van de wereld, Gods eigen Zoon!

God dienen zoals je bent

Om zoals Hanna dag en nacht als profeet in de tempel of in de kerk te werken, is niet voor ons allemaal weggelegd. Wel is deze vrouw een prachtig voorbeeld van toewijding aan God. Zij laat zien dat het ook in de ouderdom belangrijk is om dicht bij God te leven; om met alle verliezen die je in het leven opdoet, op God te blijven vertrouwen. En Hem te dienen met de gaven en mogelijkheden die passen bij wie je bent. In de volgende paragraaf wil ik bekijken hoe ouderen Gods beeld dragen.

Gods beeld dragen als je ouder wordt

Ouder worden naar Gods beeld

De mens is geschapen naar Gods beeld. Dat is het belangrijkste wat ieder mens van grote waarde maakt: jonge mensen, volwassenen en ouderen. Naar Gods beeld geschapen zijn betekent: lijken op God. De mens is gekroond met eer en glorie, weinig minder dan God zelf, zegt Psalm 8. Ouderdom is nog een zegen daar bovenop. Spreuken 16:31 beschrijft ouderdom als een prachtige kroon! Naar Gods beeld zijn is ook: in Gods schaduw en bescherming staan. Of iemand nu grote of kleine taken heeft, een vrolijk karakter heeft of een mopperpot is, ieder mens is van God afhankelijk, bij Hem veilig en door Hem beschermd. Het beeld van God-zijn houdt ook een taak in: met liefde zorgen voor de mensen om je heen en je gaven gebruiken om goede dingen in deze wereld te ontwikkelen.

Misschien vraag je je af: voor mensen zorgen en wat bijdragen aan de wereld, is dat niet iets voor jonge mensen in de kracht van hun leven? Hoeveel kun je nog doen als je echt oud bent?

Lichamelijke achteruitgang

De Bijbel is niet blind voor het feit dat ouderen kracht verliezen en lichamelijk en geestelijk achteruit kunnen gaan. In Prediker 12 wordt ouderdom beschreven als de slechte dagen

Hanna in de tempel

'Er was daar ook een profetes, Hanna, de dochter van Fanuel, uit de stam Aser. Ze was hoogbejaard; vanaf haar huwbare leeftijd had ze zeven jaar met haar man geleefd, en ze was nu al vierentachtig jaar weduwe. Ze was altijd in de tempel, waar ze God dag en nacht diende met vasten en bidden. Op dat moment kwam ze naar hen (Jozef en Maria) toe, bracht hulde aan God en sprak over het kind met allen die uitzagen naar de bevrijding van Jeruzalem' (Luc. 2:36-38).

Toewijding aan God

Een bijzondere oude vrouw, deze Hanna. Waarschijnlijk was ze rond haar veertiende jaar getrouwd. Na zeven jaar huwelijk kwam haar man al om het leven. Ze lijkt nog geen kinderen te hebben, en zij trouwde niet opnieuw. Vanaf haar eenentwintigste was ze dus alleen. Ze had geen kans meer om voor een man te zorgen, kinderen op te voeden, kleinkinderen te krijgen. Hanna zal geen gemakkelijk leven gehad

en de jaren waarin je weinig vreugde meer vindt. Sommige vergelijkingen van Prediker zijn gemakkelijk te herkennen. Handen of benen gaan trillen, tanden vallen uit, ogen vallen in en stem en zintuigen worden minder. Mogelijk bedoelde Prediker met het doven van zon, maan en sterren geestelijke functies die minder scherp worden en uitdoven. Prediker beschrijft herkenbaar de achteruitgang die de mens ondergaat als hij ouder wordt. Maar de conclusie voor gelovigen is veelbelovend. Dien God zolang je kunt, en naar wat je kunt, je leven lang. En onthoud: dit leven is niet alles. Richt je daarom in dit leven op wat blijvend is: ons eeuwige huis bij God.

Je taak op aarde loopt niet af met het achteruitgaan van je gezondheid. Psalm 92:15 zegt dat zij die God dienen nog in de ouderdom vrucht dragen. In de Bijbel kun je juist enkele taken vinden die speciaal voor ouderen gelden, met name om wijs en tot voorbeeld te zijn. Deze twee taken wil ik in de volgende paragraaf bespreken.

Bijbelse taken: groeien in wijsheid en een voorbeeld zijn

Oud en wijs zijn

In verschillende bijbelgedeelten kun je zien dat oud-zijn met wijsheid wordt verbonden. God omschrijft Zichzelf in Daniël 7 als een oude wijze man. Hij is de meest wijze persoon die er is: Hij was er al voor de wereld bestond en kent haar door en door. Het bijbelse verband tussen oud-zijn en wijsheid heeft daarmee te maken. Wijsheid in de Bijbel gaat niet zo zeer om kennis, maar om levenservaring.

Wijs zijn in het Oude Testament

In zowel het Oude als Nieuwe Testament hadden ouderen, mensen vanaf vijftig à zestig jaar oud, een waardevolle positie in de gemeenschap. Tijdens de woestijnreis van Israël waren de oudsten van een familie de stamhoofden. Ook in de eeuwen daarna hadden gezinshoofden een belangrijke functie in de familie en in de samenleving. Ouderen waren onder andere een belangrijke schakel in het doorgeven van de geloofsleer en tradities. Zij kenden als geen ander de bijbelse verhalen en wetten. Deze waren nog maar beperkt op schrift gesteld; ze werden vooral van mond tot mond doorverteld. Op deze manier hadden ouderen een belangrijke rol in het volk. Zij getuigden en onderwezen wat God door de eeuwen heen gedaan had. Lees daarover bijvoorbeeld Psalm 71:17 en 18. Zo geldt het vandaag nog steeds: juist ouderen hebben veel meegemaakt in hun leven. Zij kunnen getuigen van de manier waarop God en zijn Woord in hun leven waarheid zijn.

Tot voorbeeld zijn in het Nieuwe Testament

In het Nieuwe Testament hadden ouderen eveneens een waardevolle rol in de gemeente. In Titus 2:2-5 kun je bijvoorbeeld lezen dat de ouderen tot voorbeeld moeten zijn voor de jongeren. Mannen hebben een sociale voorbeeldfunctie: oude mannen moeten zichzelf oefenen om sober, waardig en bezonnen te zijn. Als tweede kunnen zij op geloofsgebied tot voorbeeld zijn: in geloof, liefde en volharding. Oude vrouwen kunnen tot voorbeeld zijn door ingetogen, eerlijk en nuchter te zijn. Ze krijgen daarnaast een taak om jonge vrouwen te onderwijzen hoe ze uit liefde goede huisvrouwen, echtgenotes en moeders kunnen zijn. Dat zijn dingen die ook voor onze tijd gelden. Door een goede band met jongere mensen op te bouwen en door zelf het dienen van God voor te leven, kunnen ouderen tot voorbeeld voor jongeren zijn.

Ouderen hebben een waardevolle taak in de wereld en in de gemeente. De Bijbel beschrijft ook een taak die jongere mensen voor ouderen hebben. Daarover gaat de laatste paragraaf.

De gemeente: respect en zorg dragen voor ouderen

God beschermt de kwetsbaren

God is machtig en trouw. Hij geeft mensen die Hem dienen hun hele leven een taak. Ook blijft Hij levenslang voor hen zorgen. In Jesaja 46:4 zegt God tegen het volk Israël, dat gebukt gaat onder onderdrukking van andere volken: 'Tot in je ouderdom blijf ik dezelfde, tot in je grijsheid zal ik je steunen. Wat ik gedaan heb, zal ik blijven doen, ik zal je steunen en beschermen.' God blijft trouw en zorgt voor de mensen, ook als zij oud en grijs worden. Sterker nog: op veel plaatsen in de Bijbel komt Hij op voor de kwetsbaren in de samenleving. Bijvoorbeeld in Deuteronomium 10:18 verschaft Hij weduwen en wezen recht, en beschermt Hij vreemdelingen. God biedt extra zorg aan hen die niet goed voor zichzelf kunnen opkomen als zij oud zijn, of alleen zijn overgebleven.

Verantwoordelijkheid van de gemeente

God roept ook allen die Hem dienen op om voor de zwakken te zorgen. Het vijfde gebod geeft aan dat ieder zijn vader en moeder moet eren. Jezus tikt de schriftgeleerden in Matteüs 15:3-6 op de vingers, als zij zich al te gemakkelijk afmaken van de zorg voor hun ouders.

In 1 Timoteüs 5:1-8 wordt beschreven dat je ouderen als je eigen ouders met respect en liefde hoort te eren. Eren betekent heel concreet: hun een waardevolle plaats in de gemeente geven en hun zorg bieden wanneer dit nodig is. Let wel: eren is niet alles maar goedvinden wat ouderen doen en zeggen.

Het betekent ook niet: zorg bieden waaraan je zelf onderdoor gaat. Soms kunnen relaties met bijvoorbeeld demente of depressieve ouderen erg moeilijk zijn. Neem verantwoordelijkheid naar wat haalbaar is, maar houd ook oog voor de mooie eigenschappen die ontwikkeld worden bij het ouder worden. Ook als mensen ziek of levensmoe zijn, kan God bijzondere dingen door hen laten zien. Zie het voorbeeld van de oude Hanna. Zij leefde op haar hoge leeftijd dicht bij God en mocht zelfs de redder van de wereld ontmoeten!

Marijke Harmanny is theologe en als medewerkster productontwikkeling van Centrum Dienstverlening Gereformeerde Kerken ondermeer betrokken bij het ouderenbeleid

Literatuur

C.J. Droger, A.A. Teeuw, L. Terlouw, *Pastoraat en ouderen* (Praktisch en Pastoraal), Groen Heerenveen, 2004.

J. Gordon Harris, *Biblical perspectives on aging: God and the elderly*, Philadelphia Fortress press, 1987.

Frits de Lange, 'De "grijze kerk" als uitdaging' in *Ouderlingenblad*, Kok Kampen, november 2008, nr. 987, p. 16-19.

Voor afzonderlijke bijbelgedeelten de series 'Commentaar op het Oude Testament' en 'Commentaar op het Nieuwe Testament', Kok Kampen.

Verwerking

1 Vragen bij psalm 71:17 en 18

- Ken je ouderen die vertellen van Gods werk in hun leven? Wat leer je van hen?
- Waarvan zou jij aan anderen kunnen getuigen van Gods waarheid in jouw leven?

2 Vragen bij Titus 2:2-5

- Beschrijf een oudere uit jouw gemeente die een voorbeeld is in de gemeente zoals Titus dit beschrijft. Wat leer je van hem/haar?
- In welke eigenschappen uit Titus 2 zou jij willen groeien? Hoe denk jij bij het ouder worden een voorbeeld te kunnen zijn voor anderen?

3 Vragen bij Matteüs 15:3-6

- Herken je in jouw omgeving of in je gemeente dat mensen zich gemakkelijk afmaken van zorg voor hun ouders of ouderen? Is er respect en zorg voor hen? Hoe doe je dit zelf?
- Noem enkele ouderen van binnen of buiten de kerk, waarvan je denkt dat ze wel wat extra contacten kunnen gebruiken, of die gaven hebben waar zij veel mee zouden kunnen betekenen. Neem één oudere in gedachten: wie zou je wel eens wat beter willen leren kennen? Of hoe zou je hem of haar meer ruimte in de kerk willen geven om zijn/haar gaven te delen? Wat kun jij hem of haar hierin bieden? Hoe ga je dat concreet aanpakken?

4 Stelling

Zonder ouderen is de kerk als een boom zonder wortels.

Voor werkvormen: zie www.bijbelstudiebond.nl